

We Lwowie, dnia 16. listopada 1905.

Aleg. (66)

Sprawozdanie

komisji przemysłowej o petycyi Ligi Pomocy przemysłowej w sprawie przemysłowego wyzyskania surowców tatrzańskich w Zakopanem.

Wysoki Sejmie!

Petycja Ligi pomocy przemysłowej ma na celu zwrócenie uwagi na olbrzymie, a dotąd całkiem nie wyzyskane bogactwa surowców, jakie w łonie swym kryją Tatry galicyjskie

Główną masę tatrzańskich grzbietów w najbliższej okolicy Zakopanego tworzy granit zamknięty od północy pokładami wapienia, w którym znajdują się bogate złoża rudy żelaznej. Granit tatrzański znajduje się w czterech odmianach o różnych, w budownictwie i architekturze poszukiwanych barwach. Wytrzymałość jego i stopień twardości stawiają go w rzędzie najlepszych granitów zaganicznych. Według badań c. k. radcy budownictwa prof. Hanischa wytrzymuje granit tatrzański 1691 kg. zgniecenia, podczas gdy inne, jak n. p. znany szwedzki granit w Carlshamm wytrzymuje 1631 kg., wskutek czego stanowi on wyborny materiał brukowy. Również i jako materiał budowlany uznany został przez prof. Hanischa i prof. Uhliga za znakomity, posiada on bowiem zdolność chłonięcia wody jedynie w stosunku 0,12%, co go robi wysoko odpornym na zmiany atmosferyczne i klimatyczne.

Na całym obszarze ziem polskich, oprócz w Tatrach, znajdują się pokłady granitowe jedynie tylko na wyżynie podolsko-wołyńskiej. Eksploatacja granitu, jako przedewszystkiem materiału budowlanego i brukowego jest za granicą na szeroką rozwinięta skalę. W samej monarchii austriackiej znajdowało się w 1901 roku 402 łomy granitu, z czego na Czechy wypadało 178, Niższą Anstryę 31, Wyższą Anstryę 91, Śląsk 38, Węgry 47 i t. d. Z wyjątkiem więc Galicyi, która mimo posiadania własnych bogatych zapasów granitu, takowych dla braku odpowiedniej komunikacyi nie eksploatowała, wszystkie prowincye austriackie zapotrzebowanie granitu z własnych pokrywają łomów, podczas gdy Galicya granit sprowadzać musi z Czech i Śląska austriackiego i pruskiego, odległych od Krakowa przeszło 300 klm.

Kraków sprowadza granitowe bruki ze Śląska, bloki granitowe pod pomniki Mickiewicza i Gołuchowskiego we Lwowie sprowadzono z Włoch, przy budowie kościoła w Podgórzu zużyto 60 wagonów granitu ze Śląska, fortyfikacye Krakowa i Przemyśla, dworzec kolei północnej w Krakowie i t. d. znaczne ilości zagranicznego granitu spotrzebowały. Zapotrzebowanie tego mate.

ryału jednak wzrasta obecnie do poważnych rozmiarów. Według obliczeń kierownika budowy restauracya Wawelu spotrzebuje granitu za 100 tysięcy koron, bruki w Krakowie rocznie za 35.000 koron, we Lwowie za 90.000 koron. Nadto mniejsze miasta galicyjskie byłyby odbiorcami na znaczną ilość granitowych bruków. Gdy do tego dodamy zapotrzebowanie poważne granitowego szutru dla konserwacyi dróg, które dla samych dróg rządowych wynosi około 1000 wagonów rocznie, oraz potrzeby architektoniczne, jak schody, słupy, cokoły, pomniki i t. d., okazuje się, że umożliwienie pokrywania krajowego zapotrzebowania krajowym granitem jest bardzo pożądanem. Obecnie jednak zbliża się chwila, w której zapotrzebowanie granitu wrość powinno do bardzo poważnych rozmiarów przy budowie kanałów wodnych. Według obliczeń c. k. ekspozytury dyrekcyi budowy dróg wodnych w Krakowie na samą budowę kanału Kraków-Dziedzice zapotrzebowanie granitu wynosić będzie około 5.000 m. kub. Nadto budowa portów, śluz i dalszych w kraju kanałów pochłonie olbrzymie ilości granitu, a komisya krajowa dla spraw wodnych na posiedzeniu dnia 7. grudnia 1903 roku stwierdziła, że przy budowlach wodnych i kanałowych granit jest materiałem doskonałym i jednogłośnie się oświadczyła za koniecznością umożliwienia eksploatacyi granitu tatrzańskiego.

Ruda żelazna eksploatowana była w Zakopanem jeszcze w 18. wieku, a już w połowie 19. wieku wyrób żelaza sztabowego wzrósł do 12.000 ctm. rocznie, które wydobywano z 18 sztolni, a liczba robotników zajętych przy górnictwie, według sprawozdania zarządu górniczego w Zakopanem z r. 1846, wynosiła przeszło 20.000. Przemysł ten jednak dla braku odpowiednich kapitałów i komunikacyi, a wskutek rosnącej zagranicznej konkurencyi upadł w zupełności. A jednak ruda tatrzańska, której złoża znajdują się w ósmym kilometrze od Zakopanego, należy do odmian wysokoprocentowych i jak wykazały badania przeprowadzone w roku 1870 w Berlinie i w roku 1904 w Katowicach, posiada około 56% żelaza, co ją stawia wysoko w rzędzie surowców na eksploatacyę zasługujących, a potwierdzają to nietylko nadania miar górnich, ale i liczne zgłoszenia tak krajowych jak i zagranicznych przedsiębiorców. Oprócz granitu i rudy żelaznej zasługiwałyby też na eksploatacyę tatrzańskie wapienie jako różnokolorowe marmury, piaskowce kwarcytowe i dolomit.

Już od roku 1855 powtarzają się liczne skargi tak zarządu hut zakopańskich, jak i starostwa górniczego, izby handlowej i przemysłowej krakowskiej i magistratu krakowskiego, użalające się na brak odpowiednich środków komunikacyjnych, wskutek czego surowce tatrzańskie na usługi przemysłu dostarczone być nie mogą.

Z powyższych względów komisya przemysłowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Petycyę Ligi pomocy przemysłowej odstępuje się Wydziałowi krajowemu z poleceniem, by przeprowadził wyczerpujące badania nad umożliwieniem eksploatacyi surowców tatrzańskich przez stworzenie odpowiedniej komunikacyi, względnie przyjęcie z pomocą kraju dla ewentualnych projektów takiej komunikacyi, skoro będzie dostateczna gwarancya, że przedsiębiorczość prywatna eksploatacyę surowców należycie rozwinie.

Tem samem załatwioną jest petycyja Związku kamieniarzy w Krakowie L. 4233.

Przewodniczący:

A. Lubomirski w. r.

Sprawozdawca:

Mycielski w. r.